

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

la „Tel. Rom.” într-una cu suplimentul „Folia Pedagogică”
Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceane Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Cuincuenalele învățătorilor.

III.

Stăm în fața dispozițiilor legii pozitive în ce privește cuincuenalele învățătoresci, și avem să ne facem seamă și cu ele, și cu puterile noastre.

Învățătorii, cari la anul 1893 au fost instituiți în mod definitiv, și cari de atunci au continuat a fi învățători definitivi, cu 1 Septembrie 1898 au să capete un adaus la salariu în sumă de 50 fl.

Adausul acesta vine în legătură strinsă cu cealaltă dotațiune a învățătorilor, dacă statul contribuie și el la dotațiunea învățătorilor.

Dacă sub titlul augmentarea salariului învățătoresc până la suma de 300 fl. și asigurarea cuincuenalului statul contribuie cu o sumă de 90 fl., atunci este asigurată ingerința statului atât la instituirea, cât și la disciplinarea învățătorului.

Numai așa în general reîmpropietăm aceste, spre a pute trece la starea actuală a lucrului și la măsurile de apărare, cari vor trebui luate.

Guvernul țerei încă de timpuriu a provocat autoritățile bisericesci pentru datele statistice în ce privește adausul de 50 fl. la salariul învățătoresc.

A voit să scie guvernul: cari comune bisericesci se declară, că din al lor vor acoperi acest adaus cu 1 Septembrie 1898 și cari sunt avisate a recurge la ajutorul din partea statului.

În privința acesta comunele bisericesci au fost provocate să se declare încă în toamna anului 1896 și noi credem, că declarațiunile au și ajuns până acuma în mâinile organelor statului.

Scie deci până acuma statul: câte școle nu au asigurat din al lor propriu adausul de cuincuenal, și de ce sumă are trebuință în budgetul anului 1898 spre a asigura adausul la salariu în întregă țera.

Nu scim, decât autoritatea bisericescă are și ea datele, cari s'au dat guvernului, decât scie, că școle au ajutorul dela stat, și în ce sumă, cari au reflectat la ajutorul statului pentru completarea sumei cuincuenale cu 350 fl. dela Septembrie 1898 începând.

De datele aceste am să ne orientăm și în privința acesta.

Un lucru e clar înaintea noastră. Ca pressă avem datorință să accentuăm că este interes bisericesc național, ca din al nostru să asigurăm și adausele de cuincuenalii, și încă de acuma să scim: câți învățători vin sub aceste dispozițiuni ale legii, și ce armă se recere spre a asigura dela noi ael adaus.

Avem datorință să lucrăm cu toții încă de acuma spre a asigura din mijlocele noastre adausul acesta, și să lucrăm încă de acuma, fiind acest an anul dintre cei mai nefavorabili, putem dice ani critici în cele economice, și decât nu vom începe a aduna cu puțin încă de acuma, atunci ne apucă terminul din Septembrie 1898 nepreparați, și nu sciu cum vom eși din perplexitățile, în cari putem ajunge.

Dacă corporațiunile bisericesci din parochiile noastre în anii trecuți mai favorabili se vor fi îngrijit, punând ceva la o parte, creând fonduri de bucate pentru timpuri mai bune, dacă

urmând exemplul classic din testamentul vechiu vor fi pus în magazine în cei 7 ani roditori spre a putea lua acuma în anii neroditori, atunci va fi bine; dacă nu, atunci vom da de greutate, cari ușor ne pot împinge în brațele deschise ale organelor statului.

În privința modalităților solvirei acestui adaus de salariu s'au scris în unele din diarele noastre, și în privința acesta avem și noi o vorbă.

Efectele legilor politice - bisericesci. Diecesa ev. reformată din comitatul Baranya și-a ținut în 25 și 26 a lunii trecute, nou, adunarea în comuna Harkány. Adunarea a fost presădă de Szilágyi Dezső, fost ministru unguresc, din partea mirână, și de protopopul Dányi Gábor din cler. Protopopul în raportul său a arătat efectele demoralizătoare a legilor politice-bisericesci și a stăruit mai ales asupra urmărilor de sastrăse a neconfesionalității, constatând înrădăcinarea lor păgubitoare asupra bisericii ev. reformată. Calvinistii evlavioși — a dis protopopul — repășesc în număr mare din sinul bis. calvine și trec la neconfesionalism. După protopop a vorbit presidentul mirean Szilágyi Dezső, autorul intelectual al legilor politice bisericesci. Szilágyi atingând chestia salarisării preoților din partea statului a dis, că preoțimea n'are să aștepte ca statul să plătească pe preoți. Statul va întregi numai salariile forte mici ale preoților. Biserica calvină și-a arperde autonomia, când ar primi dela stat plata preoților. Să se ajutore deci comunele cum vor pute. — După vorbirea lui Szilágyi adunarea a adus următoarea hotărâre de anatemă pentru cei trecuți la neconfesionalism:

1. Celor fără confesiune să li se deneghe împărtășirea cu santele taine, botezul și cuminecarea; și ei nici ca martori la botez nu pot figura!

2. Din biserică de eschis nu se eschid, dar ei pot sta acolo numai ca oșpeți, acolo unde găsesc loc, fără nici o privire la locul cel avu mai înainte în biserică!

3. Asupra morților lor nu e ertat să se facă nici o funcție bisericescă, nici clopotele să li-se tragă, pentru nici un preț!

4. În cimitir pot fi îngropați numai în loc anumit, ce li-se îngăduie.

Astfel blastămă biserica, care a fost cel mai entusiasmă anteluptător al legilor politice bisericesci, și ce e mai semnificativ, ea blastămă prin gura fostului ministru, și acum president al dietei, care a creat acele legi nenorocite. Biserica calvină vede acum, că acele legi, pentru care ea a luptat o atacă în temelile puterii sale de viață.

Exarchat ortodox român în Macedonia. Foile din țară dau cu positivitate scirea, confirmată și de „Le Temps” din Paris, cu privire la înființarea unui exarchat pe sama românilor ortodoci din imperiul Turciei. Etă ce scrie „Le Temps” în privința acesta: „După cum se vestesc din Constantinopol, sultanul va da în luna viitoare (Septembrie. Red.) o iradea în cauza înființării unui exarchat român în Turcia și va respăti astfel ținuta leală a Cuțo-Vlahilor din Macedonia în timpul războiului greco-turc. Regele Carol va face o vizită Sultanului înainte de sfârșitul anului împreună cu prim-ministrul Sturdza, care este un aderent mare al unei alianțe între Turcia și România cu consimțământul Germaniei”.

Manifestații naționale.

(*) S'au întors privirile dela noi. Au început a ne mai slăbi cu dragostea lor ucigătoare!

Înțelegem pe cei dela cârma statului, cari dela lovitura ameitore încoce, dela nimicirea organizațiunei noastre naționale nu mai arată interesul lor cel viu și aprôpe nervos față de trebile noastre lăuntrice.

Aparatul de spionagiu al cabinetului negru, Ieszenszky cu suita sa de agenți secreți nu mai dau semne de viață și de intoleranță — maghiară.

Micile șicane cu pedepsele pentru convocarea alegătorilor sunt numai flóre la ureche față de cele de până acum și n'au fost capabile a produce nici cea mai mică reacție în masa poporului. Aceste șicane sémână cu tunetul, care după ce viforul cumplit a trecut deja și a strivit câmpii mănóse, mai sună debil din distanță mare.

Și ei, purtătorii de tunete, privesc satisfăcuți la câmpiile noastre sdrobite de ghiată, rid de zăpăceala generală, rid de plantele ce se nisuesc aș ridica din nou capetele, ei vor îngădui pôte să otăvêscă din nou câmpia, pentru a avé ce nimici de altă dată.

Er până ce noi ne vom reculege, privirile lor sunt ațintite asupra sudului țerii.

Sudul a luat rolul nostru politic.

Noi tăcem și divisați ne hărjnim acum, până când sudul a deschis cu vitejie campania de apărare în contra acelora, cari și noué ne sunt dușmani.

Elementele slave sunt în mișcare. Satanica politică de maghiarisare le-a trezit din letargie și curentul opozițional în contra acestei politice creșce, ia dimensiuni, cari silesc pe stăpânii noștrii a se opri în calea lor.

Ne sunt încă în memorie batjocurile ce s'au sêvêșit la Zagrab în anul trecut la adresa tricolorului unguresc. În urma acestui act Ungurii s'au aprins de o și mai mare ură față de Croați. Cu cât mai tare creșce ura lor, cu cât mai aspre devin măsurile penrru satisfacerea poftelor lor — cu atât mai mult se ageresc Croații în conștiința lor națională.

Incuragiați de curentul național ce domnesc în sinul slavilor din Austria, numărul acelora cari nu sunt mulțumiți cu raporturile de drept public dintre Ungaria și Croația creșce din zi ce merge. Și acestia se folosesc de ori ce privilegiu de a respinge îndrăzneța ingerință a Maghiarilor în aprôpe tôte afacerile lor.

În vêra acesta au decurs în Croația alegerile pentru dieta croată. Foile maghiare făcuseră alarm, le era mare teamă, că vor reuși victorioși opoziționali, dându-se astfel o mare lovitură politice maghiare.

Guvernului însă i-a succes a și forma majoritatea. Cu tôte aceste, opoziția aliată din dieta croată, este destul de considerabilă, pentru ca cuvântul ei să valoreze în cumpăna opiniei publice.

Acastă opoziție, compusă mai cu sémă din aderenți de ai lui Starcevici și de ai lui Stossmayer, s'a concretizat în program comun desideratele națiunei. Acest program, pe care se bazează și își stipulează tôte celelalte pretențiuni ale lor, este în esență următorul: *independența desêvêșită a Croației și restabilirea unui stat unitar, 'a regatului croat în felul acela, ca Dalmația, Istria, Bosnia și Herțegovina și Fiume să se anexeze din nou la Croația.*

Acest program opoziția l'a făcut cunoscut în zilele trecute, când s'a dat răspunsul seu la mesagiul de tron prin care s'a deschis dieta croată.

Curentul național între Croați este precum vedem de natură teritorială. Croații își vêd primejdă dâna lor existență națională, își vêd urmărită limba din partea Maghiarilor, își vêd amenințate străbunele lor obiceiuri și credințe, — căci li s'a pus în proiect și lor căsătoria civilă, — ei cred că numai prin o separare teritorială desêvêșită și-le pot asigura și prin unirea tuturor elementelor slave din Sudul monarhiei într'un singur regat croat.

Primul debut al opoziției cu acest program, primul sgomot făcut cu el în dietă și în presă, a scos din țipini pe politicienii maghiari. Și necazul lor e și mai mare prin stările fumiene, cari inspiră îngrijire.

Aceste stări îi opresce deci pe cinstiții noștri stăpânitori a se opri în calea lor în care alergă cu nesocotință spre o țintă spre înșelătorea *fata-morgana*, ce se numesce stat maghiar unitar. Aceste stări le formeză bariere mari, peste cari cu tôte vitejia lor în călărite, nu pot sări cu calul lor politic, fără să-și frângă ceva.

Și cum stau astfel marii politicienii și sdrobitori de naționalități, se iau ei între sine la pâruială și-și fac reproșuri, că n'au fost mai radicali până acum întru apărarea intențiilor rasei maghiare, ca să se preîntimpine astfel de izbucniri naționale.

Pressa maghiară opozițională face responsabil guvernul liberal, care ar fi îngăduit să *degenereze* (!!) lucrurile astfel.

Etă bunăoră „Egyetértés” din 28 August ce scrie despre aceste stări, pentru cari face responsabil pe banul K huen-Héderváry.

„Banul croat este elevul excelent al lui Tisza Kálmán. El se pricepe ca să-și susțină domnia prin alegeri cu forța, se pricepe ca să conducă majoritatea corpului legiuitor și să electriseze pe mameluci cu aparatul seu polemic. Dar ne-am putut convinge încă pe timpul transgresiunilor miserabile întemplate pe timpul visitei Monarchului la Zagreb, că sub stăpânirea lui raporturile publice de acolo au pornit spre cea mai primejdă dâna degenerare”.

Adecă banul este elevul lui Tisza, și cu tôte acestea prea domol și lănced pentru a reprezenta cu hărnicie interesele unguresci.

Nesătui mai sunt politicienii maghiari. Să nu scie ei ôre, că cel cu mare apetit o mai mănâncă și nespălat?

Sionismul.

În lunile trecute s'a luat în cele mai de valoare jurnale europene notiță despre o broșură a lui Dr. Herzl, prim-redactor la „Neue-Freie-Presse“, intitulată „Der Judenstaat“. Eminentul scriitor ovreu, luptătorul fruntaș al sionismului, arată calea și mijloacele ce ar pute duce pe ovrei la o sorțe mai norocoasă, ce i-ar pute emancipa. Ocupându-se de chestiunea ovreiască el afla deslegarea ei exclusiv în sionism.

Ce este sionismul?

Nici mai mult, nici mai puțin, decât: ideea reîntoarcerii evreilor din toate țările în țera de unde au venit, în Palestina, cu scopul de a înființa acolo un stat curat ebraic, un stat cultural și patriotic, care să asigure milioanelor de ovrei împreschiți în lumea largă și atunci concentrate, condițiile de viață.

Deși mișcările ovreilor în această direcție nu datează de mult, ele cuceresc tot mai mult teren. Sionismul are astăzi foarte mulți aderenți îndeosebi în acele țări, unde ovreii au parte de cele mai multe miserii, precum e în Galiția, Bulgaria Rusia și Bucovina. În Austria, unde curentul antisemitic le devine tot mai primejdios, sunt cei mai înflăcărați adiecți ai sionismului. Un aprig propagator, după Herzl, este Max Nordau, redactor la „Neue Freie Presse“ și sociolog cunoscut.

Resultatul agitațiunilor acestor doi bărbați este congresul sionistilor dela Basel, ținut acum în zilele ultime ale lui August. Adecă în Basel, unde cu altă ocazie s'au ținut creștinii unul dintre cele mai însemnate concilii, s'au strîns ovreii la un mare sine-driu, ca să discute idealul lor, modalitățile de a-și croi calea către Iordan. Și s'au adunat ovrei mulți, până și din statele unite, er după cum se raportază în jurnale, cei mai mulți au fost din Austria și din — România, — o împregiurare acesta foarte demnă de remarcat.

Congresul a fost deschis din partea unui anumit Dr. Lippe din Iași. Adecă tot de ai noștri. Acesta a propus congresului, ca să se trimită o adresă omagială Sultanului, suveranul Palestinei, er congresul a adresat calde cuvinte către mai marele stăpân peste locul doririlor lor.

Locul de president îl ocupă Herzl, care arată, că sionismul este o mișcare morală, legală și umană. El tinde la revenirea Ovreilor în Sion, la contopirea tuturor elementelor ovreiesci, la îmbunătățirea stării creștinilor în Orient prin colonizarea Ovreilor în Palestina. Sionismul are să fie mijloc de împăciuire în contra curentului antisemitic.

După desvîlirea acestui program ia cuvîntul Max Nordau, și vorbește despre „situația generală a Ovreilor“. Constată, că Ovreii din toate țările, cu excepția celor din

Englittera, plutesc în miserie, și îndeosebi miseria morală îi copleșește tot mai mult. Senzație a făcut Nordau prin gravele acușe ce a rostit la adresa Ovreilor bancheri, cari vîneză după orduri și diplome de nobili, în loc de a da atenție poporului ovreiesc.

Vorbindu-se pe urmă despre sorțea Ovreilor din diferite țări, despre cei din România a vorbit un anumit Pineles, er despre cei din Ungaria avocatul din Budapesta Dr. Rónay (Rosenfeld).

S'au luat la sfîrșit diferite hotărîri cu privire la mijloacele de agitație pentru realizarea nobilelor intenții, pentru a ajunge cât mai îngrabă la limanul doririlor.

Caracteristic pentru stările noastre din Ungaria este faptul, că aici aproape toți Ovreii sunt neologi, dușmani ai sionismului. Prea se simțesc bine aici, decât ca să se dorească în Palestina. În mâinile lor este comerțul, în mâinile lor este presa, ei au ultimul cuvînt în afacerile financiare. De curent antisemitic în Ungaria n'au tîmă. Ei residază în Budapesta, pe care au schimbat-o în Iuda-Palestina, ei domnesc aci, de alt Sion nu le este dor.

Astfel presa din capitala țării noastre n'a avut cuvinte bune nici odată pentru sionism și nici despre congresul din Basel nu vorbește cu prea multă măgulire.

Din România.

Starea A. S. R. Principelui moștenitor. Cetim în „Drapelul“ din 2 Sept. n. următoarele: Scirile cari ne sosesc din Sinaia privitor la starea A. S. R. Principelui Ferdinand, sunt dintre cele mai îmbucurătoare.

Augustul convalescent se întrează pe fie-care și de unde până acum apărea pe terasa castelului Foișor sprijinit de doi lachei, alaltăeri A. S. Regală a eșit singur spre marea bucurie a A. S. R. Principesa Maria și A. S. Marea Ducesă de Coburg, cari așteptau pe augustul convalescent să-l vadă sprijinit de lacheii sei.

O telegramă anunță o scire și mai îmbucurătoare:

Eri diminătă la orele 10 A. S. R. Principele Ferdinand, îmbrăcat în uniformă a eșit pentru prima oră din castelul Foișor, în trăsură, însoțit de A. S. R. Principesa Maria.

AA. LL. Regale au făcut o plimbare spre Bușteni.

Publicul a făcut cele mai căldurose ovațiuni părechei princiare.

Dacă timpul va continua să fie favorabil la Sinaia, și întremarea Augustului convalescent va face repede progrese. A. S. Regală și a exprimat dorința, ca să mîrgă la Predeal, pentru a întîmpina pe Suverani la întoarcerea în țară.

Inaugurarea Universității din Iași.

M. S. regele și-a exprimat dorința de a se

serba cu o deosebită solemnitate inaugurarea noului palat al Universității din Iași.

Suveranul va onora cu prezența Sa serbarea, care va avé loc la 15 Octobrie.

M. S. Regele va sta trei zile în capitala Moldovei, și va descinde, probabil, în palatul reconstruit pentru A. S. R. Principele Ferdinand.

Programul solemnității va fi întocmit de d. ministru al instrucțiunii publice împreună cu d-nii Gheorghian, prefectul județului Iași și N. Gane, primarul orașului.

Pe cât aflăm, va asista la această serbare întreg corpul profesoral al Universității din București.

Apel

cătră meseriași români din loc.

Treizeci de ani au trecut de când cu concursul a vre o 30 meseriași români am înființat „Reuniunea sodalilor români din Sibiu“, cea dintăiu reuniune în felul acesta în totă românia. La început Reuniunea a fost întîmpinată cu bucurie, dar și cu orecare îndoială. Se auzea din partea unor domni, mai cu sîmă din inteligența noastră română, că va fi și acesta foc de paie. Când însă la 1878 s'a dat din partea „Reuniunii un Concert în sala „Împăratul Romanilor“ înaintea unui public foarte ales, atunci s' convins lumea, că meseriași români, dacă se apucă de ceva, nu fac foc de paie. Și mai mare, dar și foarte plăcută a fost surprinderea în toamna anului 1892, când Reuniunea s'a prezentat înaintea publicului, fără deosebire de naționalitate cu o *exposițiune* admirată și de străini.

Scurt după aceasta au urmat mari năpăstii asupra conducătorului Reuniunii, mai mari ca cele de până aci, căci de năpăstii a avut și mai înainte parte. Publicul, mai cu sîmă cel român, preocupat acum de alte afaceri, a pierdut Reuniunea din evidență și o porțiune de nepăsare a cuprins chiar și o parte din meseriași nostri.

Cu toate acestea Reuniunea există, are o bibliotecă corîspunătoare împregiurărilor ei și un capital modest. Va să dică, pe lângă toate necasurile, are totuși și avere activă.

Membrii cari o susțin, consultându-se aji între sine, vrîu să i deie un avînt mai mare. De aceea au aflat cu cale a se adresa către *toți* meseriași români din loc și a i învita să participe *toți* la Reuniune, căci cu cât vor fi mai mulți membrii, cu atât vor pute și presta mai mult și cu atât și tolăsele vor fi mai mari și mai bogate.

Membrii actuali au decis aji, ca adunarea generală să se țină în 5 Septembrie st. n. a. c. la 3 ore d. a. în localul „Reuniunii“ (Poschen-Gasse Nr. 30). Pentru ca până atunci să se sporască și numărul membrilor, se deschide listă de înscriere pe lângă condi-

țiunile, care se pot afla dela membrul Reuniunii d-nul Florea Crucița, (Poschen-Gasse Nr. 30).

Cu ajutorul lui Dumneșu și cu voința decisă și sinceră, cu puteri nău și vigurose „Reuniunea sodalilor români“ să crească, să sporască și să se înflorască.

Sibiu, 20 August, 1897.

Nicolae Cristea,
președinte.

Noutăți.

Personal. Fiind aji a 69-a aniversare a zilei născerei Excelenței Sale Domnului arhiepiscop și metropolit *Miron Romanul*, membrii consistoriului metropolitan s'au prezentat în corpore și prin graiul Preasfîntei Sale Domnului episcop al Aradului Ioan Mețianu au felicitat pe Excelența Sa, dorindu-i încă întru mulți ani puteri sufletesci și trupești spre a pute conduce cu mână tare și cu braț înalt naia bisericei noastre ortodoxe române.

Excelența Sa a mulțămît în cuvinte alese pentru sincera manifestațiune a membrilor consistoriului metropolitan.

* * *

Consistoriul metropolitan. Între cei ce au sosit la Sibiu, Mercuri, pentru a participa la ședințele consistoriului metropolitan, se află și dl Vicențiu *Babes*, al cărui nume din greșală a rămas din notița noastră din numărul trecut despre cons. metr.

* * *

Publicațiuni în limba boemă și germană. Zilele proxime se va publica un ordin al guvernului austriac, în sensul căruia de aici încolo toate autoritățile din Boemia și Moravia vor afișa publicațiunile în două limbi, și anume: acolo, unde germanii sînt în majoritate, va veni deasupra avisul în limba germană, er acolo unde boemii formază majoritatea, limba cehă va avé prioritate.

* * *

„Anunț școlar“. Înscrierile la gimnasiul rom. gr.-or din Brad, se vor începe la 1 Septembrie st. v., și vor dura până în 4 Septembrie.

Tinerii, cari doresc a fi primiți în cl. I. gimnasială, seu și în clasele normale, au a să prezenta la direcțiunea gimnasială însoțiți de părinții seu tutorii lor, și provăduți cu atestate de pe semestrul ultim, carte de botez și de revaccinare.

În classa I. gimnasială se primesc numai acei fii, cari au împlinit etatea de 9 ani, și cari nu sunt mai bătrîni de 13 ani. În privința primirii celor mai bătrîni de 13 ani, decide conterința corpului profesoral.

Elevis, cari se vor prezenta fără atestate școlare, se vor supune unui examen, și se vor primi după pregătirile și etatea lor, pe cl. III. seu a IV. normală, eventual chiar și pe cl. I. gimnasială.

FOIȚA.

Versuri și proză.

de

G. Coșbuc.

Publicăm la acest loc două specimene din interesantul volum ce poartă acest titlu, apărut în „Biblioteca Noastră“ de sub direcția dlui Enea Hodoș prof. în Caransebeș.

Legendă.

A fost un tîner împărat —
De la mișei a smuls averea
S'a smuls de la tirani puterea
Și mulți nebuni a spîndurat.
Dar patru inși vorbind în șoapte
L'au dus în giulgiuri învîlit
Și 'n codru cel mai tînut
L'au îngropat tîrziu în năptea.

Cei tari au dis; „A fost mișel!
Ne-a prigonit prea multă vreme“
Er popii fulgerau blăsteme
In cei ce mai vorbeau de el.
Nici voie să-și cernască portul,
Nici drept să-l plîngă n'au avut
Și nici odată n'au știut
In ce pămînt le dărmă mortul

Și nu vor sci! Căci grăpa lui
In blăstemat pămînt s'ascunde
Nici sôre-acolo nu pîtrunde
Nici plîngerile nimîru.
Jurat-a Iadul să 'ngrădască

Cu nopți de veci acest mormînt;
Er brazii tac, că nici un vînt
Nu-i clătina ca să vorbească.

Dar năptea 'n țare une-ori
Când e furtună 'n depărtare
La margini de-orizont răsare
Un fulger alb, tîrziu spre dori,
Și într'una spre păduri arată
Și scapără din ochi mereu:
E, par'arată Dumneșu
Spre grăpa cea de veci uitată.

Er într'o năptea va lovi —
Și spintecată de lumină
Fugi-va năptea cea haină
Și brazii 'n flacări or vorbi:
Și-atunci, cu fulgerul tovarăș,
Ieși va mortul împărat,
Și 'n Iadul lor, de unde-au plecat
S'or prăbuși tiranii érași.

Din „Vorbă Țăluia“.

— Zicători explicate. —

I. Nici în clin nici în mănec.

Aprăpe toți rostim reu această dicetóre din mănec făcînd mănecă. De ore-ce clinul e o parte a hainei — îndoiturile seu aripile de dîndărît ale sucmanului ori ale anteriului — a fost ușor să amestecăm noțiunile mănec și mănecă, creșînd, că dacă vorbim de clin, e natural să vorbim și de mănecă. Dar dicetóreă n'are a face nimic nici cu clinul hainei, nici cu mănecile ei.

Clin e vorbă veche, de origine sla-

vonă și însemnăză „povârniș“. Corespunde pe deplin neologismului „pantă“. Țăranul vorbește de „clinul dăluului“, de „clinul ape“, etc. Orce drum din dălu în vale e clin. — Mănec e vorbă latină și însemnăză „a te scula de cu năptea ca să pleci la drum“. Vorba aceasta începe se dispară; ni se păstrează încă în proverbiile „cine mănecă, nu întunecă“. „Mănecul de dimineță și însuratul de vreme nimînu nu strică“ și în locuțiunea „pe mănecate“. Drumul țăranului e pe dălu, el mănecă deci ca să urce dălu și să scobore érași în vale până nu întunecă, până nu l'apucă năptea. Prin asociație de idei, a mănecă e sinonim cu a urca dălu. Mănec e drumul la dălu. În Bănat se numesc ori-ce suis pe dălu „mănecul dăluului“.

Deci dicetóreă are înțelesul: „n'am cu el de-a face nici pe drum la dălu, nici pe drum la vale“. Explicarea dicetórei e asta: Când drumul la dălu (mănecul) e greu și boii nu pot urni carul, țărani înjugă patru și șese boi, dela alte care, și scot pe rînd carele în dălu. La vale (la clin) își împrumută lanțurile, ca să împedice roțile. Țăranul, fie-cât de străin, când vede pe alt țăran că nu-și pôte scôte carul în dălu, își desprinde boii și-l ajută. Un om care îl dușmănește, ori un târgoveț, trece pe lângă țăran și-l lasă neajutorat în drum. Cu acești țărani „n'are nici în clin nici în mănec“, sunt ômeni, care nu fac causă comună cu el: nu și-au prins nici odată boii la un jug, nici la dălu, nici la vale.

2. La botul calului.

Sunt frumoșe dicetórele Românului, când făcînd alusiuni la temperamentul seu apucăturile unui om, vorbește de calul lui. Îngâmfațul „vorbesce de pe cal“, omul sigur „vorbesce din șea“, istețul „bate șeaua să pricépa épă“, prostul „umblă să facă ușor calului“, cel conșciu de sine „scie cum să-și jôce calul“, er nevoșul „a ajuns din cal măgar“.

„La botul calului“ e un tablou indilic. „A cinsti la botul calului“ însemnăză a bea cel din urmă păhar. Țăranul „s'a cinstit“ destul cu finii și cu cumetrii, e gata de plecare, dar înainte de a încăleca, ținîndu-și calul de frâu, e silit să mai bea un păhar, cel din urmă „la botul calului“. „A bea la rôtă cu înțelesul de „a fi beut destul, a fi bét“ are aceeași origine: Înainte de a se sui în căruță, stînd gata să pue piciorul pe butucul roții ca să se avînte, el mai bea un păhar. Am auzit și „a bea la tórtă“, dar nu înțeleg expresiunea. Pôte „tórtă“ să fie născut din „rótă“, ori pôte are o explicare: nu știu.

1) Povestea-Vorbei: Un țăran prost mergea călare ducînd pe umeri nise desagi grei. Altul îl întrebă: „Ești prost, m? de ce duci desagi în spate și nu-i pui pe șea!“ Cela răspunde: „De, nu sunt io calului destulă greutate, să-i mai încarc și desagi? Las, să duc io desagi, ca să-i fie mai ușor calului!“

*) Pentru cele publicate în rubrica acésta redacțiunea nu este responsabilă.

Nr. 289—897.

[147] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea posturilor învățătoresci dela școlile din comunele mai jos însemnate se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Bleseni Plai și Sat, cu salariu de 300 fl., cuartir și lemnele necesari pentru foc.

2. Juncul de jos, cu filia Juncul de sus, cu salariu de 300 fl., cuartir și lemnele necesari pentru foc.

3. Ormindea, cu salariu de 355 fl., din cari 40 fl. sunt computați din venitul cantoral, ér 15 fl. în prețul unui stângin de lemne, și cuartir.

Învățătorul va avea să țină o strănă în biserică.

Petițiunile de concurs instruite conform normelor din vigóre se se așternă subsemnatului oficiu protopresbiteral în termenul deschis.

Brad, la 26 Iuliu 1897.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Zandrului.

Vasiliu Damian,
protopresbiter.

Nr. 353/899

[146] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învățător secundar la școlă elementară gr.-or. din comuna Helchiu, protopresbiteratul Brașovului, prin acesta se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în diarul „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post învățătoresc dau suma totală de 361 fl. 90 cr. v. a. anual, solvite parte din alodiul comunal, parte din repartitie dela popor, din didactru și din venitele cantorale.

Doritorii de a ocupa acest post de învățător, sunt invitați a-și așterne petițiunile lor de concurs, instruite în sensul legilor din vigóre, subsemnatului oficiu protopresbiteral în termenul deschis, având a se prezenta în decursul duratei concursului în vre-o Duminecă seu sârbătoare în biserică noastră din Helchiu, spre a-și arăta aptitudinra lor în cântările bisericesti.

Brașov, 28 Iuliu 1897.

Oficiul protopresbiteral gr.-or al Brașovului, în conțelegere cu comitetul parochial respectiv.

Ioan Petric,
protopresbiter.

Nr. 420/897

[141] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de paroch în parochia de cl. III-a Sălcia de jos, protopresbiteratul Lupșei, cu concesiunea Ven. Consistoriu archidiececesan, se escrie al doilea concurs cu termenul de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post statorite în sinodul parochial fac suma de 321 fl. v. a.

Din ce constau aceste venit, intereseații pot lua informațiuni dela comitetul parochial, respective dela oficiul protopresbiteral.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-și așterne cererile concursuale provădute cu documentele recerute de Stat. organ. până la termenul sus-amintit.

Concurenții sunt datori a se prezenta în parochie în o Duminecă seu sârbătoare, înainte de ziua alegerii, pentru a-și documenta dexteritatea în cântări, tipic etc.

În conțelegere cu comitetul parochial, oficiul protopresbiteral al tr. Lupșei.

Ofenbaia, în 21 Iuliu 1897.

Ioan Danciu,
protopresb.

La Nr. 332/1897 protp.

[143] 3—3

CONCURS.

Pentru alegerea de învățător definitiv la școlă gr.-or. din parochia protopresbiterală Deva se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare oficiosă.

Pe lângă cualificațiunea și îndatoririle normate, cu preferință se admit la concurs acei învățători practici, cari dovedesc pricepere și spor în învățarea cântului după note și conducerea unui cor de 4 voci.

Spre acest scop concurentul are a se înfățișa, dela prima publicare în 30 de zile, la parochul locului și ași dovedi în di de Duminecă ori sârbătoare priceperea în învățarea și conducerea corului de 4 voci.

Emolumentele sunt:

a) 300 fl. lăfă învățătorescă la an, plătită regulat în rate lunare anticipate, b) cuincuenalele de 50 fl., c) 120 fl. honorar anual pentru învățarea notelor în școlă, instruirea și conducerea corului la deosebite ocațiuni și ținerea stranei în biserică d) locuința la școlă, e) lemnele trebuincioase, după datina statorită, f) venit laterale dela funcțiuni cantorale, concerte și alte ocațiuni.

Concurenții au a-și așterne rugărilor prin oficiul protopresbiteral la adresa comitetului parochial în Deva, în termen de 30 de zile dela prima publicare.

Din ședința comitetului parochial, ținută la 13/25 Iuliu 1897.

In absența presiului:

George Nicoră, George Gila,
pres. ad-hoc al com. par. notar ad-hoc.

Vădut.

Avram P. Păcurar,
protopresb. adm.

Nr. 449/897

[151] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor de învățători dela școlilele confesionale române gr.-or. din mai jos însemnatele comune în protopresbiteratul Avrigului, se escrie concurs cu termenul de 30 zile dela prima publicare în fôia „Telegraful Român“

1. Arpașul superior, postul de învățător cu salariul anual de 300 fl. v. a., cuartir și lemnele necesari pentru foc

2. A.rig, două posturi, și anume: un post de învățător și un post de învățător — fie-care post cu salariul anual de 300 fl., cuartir și lemnele necesari pentru foc.

3. Corbi, postul de învățător cu salariu anual de 300 fl., și anume 150 fl. din alodiul comunal, érá 150 fl. din repartitiune, cuartir și lemnele necesari pentru foc.

4. Porcești, al doilea post de învățător cu salariul anual de 300 fl. v. a., cuartir și lemnele necesari pentru foc.

5. Porumbacul superior apusen și răsăriten — postul de învățător cu salariul anual de 300 fl. v. a., cuartir și lemnele necesari pentru foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi se-și subșternă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral în Avrig (felek, Szeben-vámegye) până la termenul sus indicat cu aceea, că cei aleși la posturile acestea, sunt îndatorați a cânta cu pruncii de școlă Duminecă și sârbătorea în biserică la sânta liturghie.

Avrig, 1 August, 1897.

În conțelegere cu comitetele parochiale respective oficiul protopresbiteral gr.-or. al Avrigului.

Ioan Cădea,
protopop.

Nr. 435/897.

[145] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor învățătoresci dela școlile noastre din comunele de mai jos se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Petrila, cu două posturi de învățători vacante, parochia de jos și parochia de sus, cu salariu de câte 300 fl., cuartir și lemne de foc.

2. Livezeni, cu salariu anual de 300 fl., cuartir și lemne de foc.

3. Fizești-Federi, cu salariu anual de 300 fl., cuartir și lemne pentru încălțit.

Refectanții au a-și așterne suplițele lor instruite conform legilor în vigóre până la termenul indicat, subscrisului oficiu protopresb în Petroșeni.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Hațegului în conțelegere cu comitetele parochiale concernente.

Petroșeni, la 24 Iuliu 1897.

Avram Stanca,
adm. protp.

„ARDELEANA“,

institut de credit și economii, societate pe acții în Orăștie.

Fonduri proprii: fl. 350.000. Depuneri: fl. 700.000.

Circulație anuală: fl. 3,000.000.

Institutul face următoarele operațiuni, la cari recomandă serviciile sale:

1. acórdă împrumuturi cu interese de 8%;	4. cumpără și vinde mărfuri și produse;
2. primesce depuneri dela particulari cu 5 și cu 5½, ér dela corporațiuni culturale cu 6%;	5. arëndeză și exarëndeză realități!
3. cumpără și vinde realități;	6. cumpără și vinde efecte publice;
	7. mijlocesce operațiuni, specificate sub 3, 4, 5.

La institut se mai află 500 acții proprii, puse în vindere conform Prospectului staverit de Direcțiunea institutului sub Nr. 68/1897.

Ori-ce afacere se pôte rezolva și informări se pot lua verbal în biuroul institutului, ér în scris prin corespondență.

Orăștie, în Maiu 1897.

[73] 10—12

Direcțiunea.

Mare prăvălie

de

băcănie, candite, delicatose, bumbacuri etc.

a societății comerciale

„CONCORDIA“

Str. Măcelarilor Nr. 20.

Strada Baier Nr. 1.

Edificiul „Albinei“.

Vândare în mare și mic.

Tôte articolele aparținătoare sferei de băcănie, delicatose, candite și bumbacuri se pot procura cu prețurile cele mai moderate și în calitatea cea mai bună, la societatea „Concordia“.

Prăvălia noastră arangiată după recerînțele moderne, numeroșele localități ce ne stau la dispoziție, precum și importul direct de mărfuri, ne pun în plăcuta poziție de a corêspunde tuturor așteptărilor.

În special recomandăm Onor. public următoarele articole: Cafea, prôspetă de diferite soiuri, Zăhar raff. I-a, Stafide, Migdale, Mazere, Linte, Orez, Piper, Cuișore, Șafran francez, Thee, făină de toți numerii, Orange, Masline, Iere negre și roșii Șuncă, Salamă, Pesci marinați (Aalfisch, heringi, ruși), brânze prôspete, Liqueuri (E. Lichtwitz & Co.) Rum, Cognac.

Vinars curat de drojdii. — Vinars curat de prune.

Oțet de vin veritabil.

Vinuri curate și tot felul de ape minerale.

Fruete sudice, Oleiuri, Lumini, Săpunuri, Petroleu etc. diferite sêminte agronomice plombate și scutite de rocoină cu prețuri fôrte favorabile.

Din despărțemântul de textile recomandăm următoarele: Bumbacuri de țesut, Bumbacuri franțozesti veritabile (Marca D. M. & C.) albe și de diferite colori, Pêr (Haras) bercă, Mătăsuri de cusut în diferite colori, etc.

Așteptând numeroșele comande ale Mult On. public și promițând serviciu prompt,

semnăm cu tótă stima:

„Concordia“,
societate comercială pe acții.

[59] 10